

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is: of

Schrijver	Armando, Cherry Duyns
Titel	Herenleed
Jaar	1971-1993
Uitvoering	

Copyright (C) 1971-1993 by Armando en Cherry Duyns

armando & cherry duyns

herenleed

bevat:

de heraut

de buitenstaander

de damesgestalte

Personen

Man 1

Man 2

Man 3

de heraut

1976

Leeg landschap. Camera zoekt bepaalde plekken in het zand af. Man 2 verschijnt in beeld en zoekt, handen op de rug, zelfde plek in het zand af. Oriënteert zich.

MAN 1

komt in beeld Dag, meneer, u kijkt zeker even rond, hè.

MAN 2

kijkt niet op Ja... *richt zich op* hier moet het ergens gebeurd zijn, hè.

MAN 1

in verwarring O, dat er iets gebeurd is.

MAN 2

Ja, destijds hier.

MAN 1

O, destijds hier.

MAN 2

Ja, destijds òf vroeger, dat is eigenlijk hetzelfde, hm. *kijkt weer in het rond*

MAN 1

volgt zijn bewegingen na

MAN 2

verstoord Ja, wat wilt u?

MAN 1

Ik zou zo graag een bondgenoot willen worden, een bondgenoot. Kan dat? Of is dat gek?

MAN 2

Als ik u goed begrijp wilt u een bondgenootschap sluiten?

MAN 1

O ja, kan dat?

MAN 2

Eh... nee!

MAN 1

O, jammer.

MAN 2

Nee, dat kan niet! Een bondgenootschap is zeer uit den boze. Wilt u een pact misschien?

MAN 1

Ik weet niet wat dat is, een pact. Ik weet het niet.

MAN 2

Of wilt u een... bondgenootschap?

MAN 1

Nee, dat zou ik niet durven.

MAN 2

Goed. Dan niets!

MAN 1

Niets?

MAN 2

Niets!

MAN 1

Jammer.

MAN 2

Ik voel veel meer voor een mooie vijandschap

MAN 1

O, dat kan misschien mooi zijn.

MAN 2

Vijandschap is iets prachtigs.

MAN 1

Is dat nog mooier dan vriendschap?

MAN 2

Veel mooier, veel en veel mooier dan vriendschap.

MAN 1

Daar hoor ik van op.

MAN 2

Veel mooier. Vijanden moet je in ere houden.

MAN 1

Moet je zeker erg zuinig op zijn.

MAN 2

Zeer zuinig. Een vijand is iets waardevols.

MAN 1

Kan een vijand ook mooi glimmen?

MAN 2

Ja.

MAN 1

Fijn. Een glimmende vijand lijkt me erg mooi.

MAN 2

Ik ben een vijand, wist u dat?

MAN 1

Ja.

MAN 2

O, dat wist u? Welnu, als vijand verklaar ik u de oorlog.

MAN 1

Eh... ja. En wat moeten we nu doen?

MAN 2

Ja, dat weet ik niet. Misschien gewoon naast elkaar staan of zo. Zullen we dat es proberen?

MAN 1

O ja.

Ze gaan staan.

Is dit nou vijandschap?

MAN 2

Dat is duidelijk, ja.

MAN 1

O.

Ze staan.

Weet u zeker dat dit...

MAN 2

Stilte! En wees een vijand, hm.

MAN 1

O ja.

Ze staan.

MAN 2

Staan we eigenlijk niet te dicht bij elkaar voor vijanden?

MAN 1

Nou, dat vind ik wel gezellig.

MAN 2

Vijanden zijn niet gezellig. Vijanden zijn vijanden, wist u dat?

MAN 1

Nee, dat wist ik niet.

MAN 2

Welnu, gaat u maar iets verder weg!

Man 1 gaat iets verder weg staan.

Verder!!

MAN 1

gaat nog iets verder weg Wat ver!

MAN 2

Zo ja. Mooi.

MAN 1

Is dat niet erg ver?

MAN 2

Het kan niet vèr genoeg.

Ze staan.

MAN 1

Nu zijn we echt vijanden hè?

MAN 2

Dat is te hopen.

MAN 1

Echt vijandig.

MAN 2

Ja.

Ze staan.

MAN 1

Ik vind het leuk om vijanden te zijn.

Je bent zo bezig hè.

MAN 2

Dat moeten we maar afwachten.

MAN 1

O.

Ze staan.

MAN 2

O, dat is nou dom van ons! Weet u wat we helemaal vergeten?

MAN 1

Vergeten?

MAN 2

Ja, we vergeten iets heel, heel belangrijks. We vergeten elkaar te haten. Hè, hoe kan ik dat nou...

MAN 1

Is dat ook iets moois?

MAN 2

Dat is iets héél moois. Dat hoort. Vijanden haten elkaar. Dat hoort.

MAN 1

Maar hoe gaat dat dan, wat moeten we dan doen?

MAN 2

Nou, gewoon hè, gewoon.

MAN 1

O, gewoon. Zoals altijd eigenlijk dus.

MAN 2

Juist.

MAN 1

O.

Ze staan.

MAN 1

Maar...

MAN 2

Ja, haat u nou of niet? U bent zo langzamerhand een vijand van niks.

MAN 1

loopt op Man 2 af O ja, haten, eh... ja... hoe is dat ook weer. Ik weet het niet eigenlijk.

MAN 2

U bent weer veel te dicht bij me. Er komt op die manier niks van onze mooie vijandschap terecht. Wacht es even.

trekt met hak van schoen streep in zand

U daar, ik hier. Zo

MAN 1

Ik weet wat dat is. Dat is een grens.

MAN 2

Dat is een grens, ja.

MAN 1

Hebben vrienden ook grenzen?

MAN 2

Welnee. Vriendschap kent geen grenzen.

MAN 1

O, jammer. Nou, vijanden wel, hè. Dat is te zien.

MAN 2

U staat wel erg dicht bij de grens. Een waarschuwing is hier zéér op z'n plaats.

MAN 1

Ja, maar ik ben nog voor m'n grens. Echt waar. Kijk, mijn voeten staan vlak voor de grens.

MAN 2

Maar uw hoofd leunt over mijn grens. Bent u gek geworden!

Hij duwt Man 1 om die hard op de grond valt.

MAN 1

Ik heb mijn been gebroken.

MAN 2

Mooi, zo hoort het. We gaan vooruit.

wrijft zich in de handen

MAN 1

Ik dacht het wel, tenminste, dat ik m'n been gebroken heb.

MAN 2

bezorgd O, is het niet zeker?

MAN 1

Nee, ik dacht het. Het lijkt net.

MAN 2

Gaat u es staan.

MAN 1

O ja.

Hij gaat staan.

MAN 2

Het been is niet gebroken. Jammer.

MAN 1

Ja, jammer. Of...

MAN 2

Nou, dan gaan we maar weer staan.

Ze staan.

Weet u wat vijanden ook wel eens doen?

MAN 1

Nee, dat weet ik niet.

MAN 2

Elkaar verbranden.

MAN 1

Ooooo.

MAN 2

Ze steken elkaar gewoon in brand, hè.

MAN 1

Ooooo.

MAN 2

En dat brandt dan van jewelste, begrijpt u wel.

MAN 1

Ja, dat begrijp ik wel.

MAN 2

Maar daar moet je gereedschap voor hebben en dat heb ik niet.

MAN 1

O, jammer. Of... niet jammer misschien.

MAN 2

Dat is heel jammer. Eh... wat ik u zeggen wou, zal ik es op uw buik gaan staan?

MAN 1

O, is dat noodgezaakt?

MAN 2

Wat zegt u? Zegt u 'noodgezaakt'?

MAN 1

Ja, maar het woord luidt eigenlijk noodzakelijk.

MAN 2

Waarom zegt u dan noodgezaakt?

MAN 1

Ja, dat weet ik niet. Een gril denk ik.

MAN 2

Ah, een gril. Ik zal eens even op uw buik gaan staan. Gaat u maar gewoon liggen, ja.

MAN 1

Liggen, dat kan ik, kijkt u maar, dat ik dat kan.

MAN 2

stapt op Man 1 Zo daar sta ik.

MAN 1

Ja.

MAN 2

Mooi. U bent duidelijk de mindere, voelt u dat?

MAN 1

Nee, dat voel ik niet. Moet dat? Moet ik dat voelen?

MAN 2

stapt van hem af Ja, dat moet, dat moet nu eenmaal.

MAN 1

Ik voel dat niet. Ik kan u makkelijk houden, hoor.

MAN 2

Dan zal ik me zwáar maken.

stapt weer op

Zo. Bent u nu de mindere of niet?

MAN 1

Nou, ik dacht van niet. Is dat erg?

MAN 2

stapt af Ja, dat is erg! Dat is zeer spijtig. Benauwend. Destijds... nee.

MAN 1

gaat weer staan Was dat nou een onderspit?

Daar verschijnt Man 3. Hij is van boven een slonzige burger, van onderen een dito soldaat. Verband om het hoofd, in de hand een trompet.

MAN 3

Tetteretet.

MAN 1

O, een soldaat.

MAN 2

Hoogstwaarschijnlijk een vijandelijke mogendheid. Bent u van de vijand?

MAN 3

Nee nee, ik ben een wijze uit het oosten.

MAN 2

Ah, een wijze uit het oosten.

Dat verandert de zaak.

MAN 1

Ja, ziet u, wij zijn vijanden namelijk, eigenlijk.

MAN 3

Een kwalijke zaak. Hoe komt dat, jongens?

MAN 2

Omdat hij weer over de grens is. *duwt Man 1 weer om.*

MAN 3

Aha, een handgemeen, dat mag ik zien.

MAN 1

Wat is vijandschap mooi, hè?

MAN 2

Zei u niet dat u een wijze uit het oosten was? In dat geval neem ik aan dat u alle woorden kent, als daar zijn: spiegel, harnas, wonderkind.

MAN 1

vanaf de grond Ik heb letsel.

MAN 2

Letsel, vonkenregen.

MAN 1

Asbak.

MAN 2

Rotstuinen, ballenjongen.

MAN 1

Vogelbroedplaats, kostwinner.

MAN 2

Splijtsteenfabriek.

MAN 1

Ik heb een letsel. Ik ben bloedend.

MAN 2

Bloedworst. Welnu, kent u al deze woorden?

MAN 3

Nou, nee. Ik ben geen wijze uit het oosten. Ik ben meer een eh... een heraut van de koning.

MAN 2

Ah, een heraut van de koning.

MAN 1

is opgestaan Oooooooo.

MAN 3

Ja. Ja ja. Dat ben ik. Heraut van de koning. Ja. Ja hoor.

MAN 1

Heldendom.

MAN 2

Heldendom, braadpan, slaapmuts, winterwortel, korhoen.

MAN 1

Schoenlepel, koninkrijk, barometer.

MAN 2

Kannetje.

MAN 1

Kano.

MAN 2

Lapje.

MAN 1

Schroot.

MAN 2

Schroothoop.

MAN 1

Wanhoop.

MAN 2

Tralie.

MAN 1

Tralievenster.

MAN 3

Eh... heren.

MAN 2

Herenbenodigdheden.

MAN 1

Damesfabriek.

MAN 3

Heren, ik ben een heraut van de koning.

MAN 1

en man 2 Oooooo.

MAN 2

En, wat wilt u daarmee zeggen?

MAN 1

Glimt de koning?

MAN 2

Nee, de koning is dof. Eh... *tot Man 3* wat komt u doen? Heeft u een boodschap?

MAN 3

vouwt een rol uit Natuurlijk heb ik een boodschap. Ja, de boodschap luidt...

MAN 1

O, hij luidt.

MAN 3

De boodschap luidt...

MAN 1

en man 2 Ja? Ja? Ja?

MAN 3

Achterwaartse vrede, wraak in brand. Ik herhaal: achterwaartse vrede, wraak in brand. Goedemiddag. Tetteretet. *verdwijnt*

MAN 2

Verstond ik het goed, achterwaartse vrede, wraak in brand. Dat is een slecht bericht, een heel slecht bericht.

MAN 1

Ik vind het wel een glimmend bericht.

MAN 2

Een zeer dof bericht, zeg ik u. Weet u wat dat bericht betekent?

MAN 1

Nee, dat... nee.

MAN 2

Onheil, rampspoed.

MAN 1

Zomerjurk.

MAN 2

Japon, noodlot. Een zeer slecht bericht.

En zal ik u zeggen waarom?

MAN 1

Nee, hoor.

MAN 2

Juist. Welnu: niks.

MAN 1

O, is niks niets.

MAN 2

Niets is niks.

MAN 1

O, is niks niets.

MAN 2

Een zeer slecht bericht: achterwaartse vrede, wraak in brand. Ja, ik begrijp er geen snars van.

MAN 1

Wat vindt u nou erger, een snars of een greintje.

MAN 2

Een snars. Want een snars heeft een snavel, en een greintje heeft meer een dikke neus.

MAN 3

Tetteretet.

MAN 2

Ah, de heraut uit het oosten.

MAN 1

Ja, des konings.

MAN 3

Heren. Ik heb me vergist. Er is geen boodschap.

MAN 1

O, jammer.

MAN 2

O, wat is er dan wel?

MAN 3

D'r is niets. Ik heb geen boodschap.

D'r is niets meer. Helemaal niets.

verslagenheid

MAN 1

Maar d'r zijn wel woorden nog.

MAN 3

Maar dat is dan ook al wat er nog is. Goedemiddag! Tetteretet.

verdwijnt

MAN 2

U hoort het we hebben alleen nog maar woorden. En woorden moet je weten.

MAN 1

Zijn woorden dan wel genoeg? Ik zou wel graag een boodschap willen, eigenlijk .

MAN 2

Woorden moet je in ere houden.

MAN 1

O, daar moet je zeker zuinig op zijn.

MAN 2

Woorden zijn heel waardevol.

MAN 1

O, dus net eigenlijk als een vijand.

MAN 2

Eh... ja. De vijand is een woord.

MAN 1

Een glimmend woord zeker, hè. Eigenlijk, tamelijk.

MAN 2

Nee, dof. Woorden zijn dof, dof, dof.

MAN 1

O, drie keer dof.

MAN 2

Dovemansoren.

MAN 1

Vlindertje.

MAN 2

Ho! Laten we zuinig zijn op onze woorden.

MAN 1

Ja, daar moet je zuinig op zijn.

MAN 2

Laten we derhalve zwijgen.

MAN 1

Ja, maar...

MAN 2

Ssssst!

MAN 3

Tetteretet! Heren...

MAN 1

Ssssst.

MAN 3

Heren, ik heb een paar woorden voor u meegebracht. Het zijn de volgende woorden: knieschijf en eikenhakhout. Hopende u hiermede van dienst te zijn geweest teken ik met de meeste hoogachting, tetteretet! Goedemiddag.

MAN 1

Knieschijf en eikenhakhout, hebben we er toch weer twee bij, eigenlijk tamelijk.

MAN 2

Dat zal niet voldoende zijn.

MAN 1

Ja, eigenaardig dat dat niet voldoende is.

MAN 2

Kijk, daar zegt u nou een woord dat mij treft.

MAN 1

O, dat treft.

MAN 2

En wel het woord eigenaardig. Het woord eigenaardig bestaat eigenlijk uit twee woorden. Woord 1: eigen, eigen. Woord 2: aardig, aardig. Voeg deze beide woorden tezamen en dan krijgt men eigenaardig.

MAN 1

O wat eigenaardig.

MAN 2

Ziet u wel.

MAN 3

Tetteretet! Heren, ik heb mij vergist. Ik heb wel degelijk een boodschap. *rolt weer papier uit* Er is destijds...

MAN 2

Destijds of vroeger, dat is hetzelfde, hm.

MAN 3

Er is destijds op deze plek iets vreselijks gebeurd. Einde. Goedemiddag. Tetteretet!

MAN 2

Wie bent u toch! Wat weet u!

MAN 3

verdwijnt Tetteretet.

MAN 1

O, dat dacht ik al, dat dacht ik al, van deze plek, dat dacht ik al. En de zand heeft het destijds gezien, de zand is ooggetuige.

MAN 2

Hèt zand, niet dè zand.

MAN 1

Ja, dat dacht ik.

MAN 2

armen geheven Het weet... dat ik... voortreffelijk... en is ontdekt, dat ik... dat niemand... vermoedelijk.

MAN 1

O, dat niemand.

MAN 2

Dat niemand... Dat niemand...

MAN 1

O, dan is het niet erg, te meer omdat u...

MAN 2

Dat niemand de twijfel...

MAN 1

Ja.

MAN 2

Dat niemand zich...

MAN 1

Niemand òf iemand.

MAN 2

Dat iemand... iedereen...

MAN 1

Te meer omdat het spijt... waaraan het slachtoffer...

MAN 2

Dat ooggetuigen...

MAN 1

Waarschijnlijk trilt het zand, deze plek.

MAN 2

Bang... bang zand. *begint te lachen* Bang zand.

MAN 1

lacht mee

MAN 2

weer ernstig Het zand moet dood!

Hij stamp hard op de grond.

MAN 1

Ja, het zand moet dood. Wat zegt u?

MAN 2

Het zand moet dood!

MAN 1

Nee nee, dat mag niet eigenlijk, nee,
dat mag niet.

MAN 3

Tetteretet. Ho, heren, ik zal u zeggen wat hier gebeurd is.

MAN 2

Geen.

MAN 1

Eigenaardig.

MAN 3

Ik zal u zeggen wat hier gebeurd is.

Ik herinner mij...

MAN 1

O ja.

MAN 3

Ik herinner mij...

MAN 1

O, heeft u weet van destijds, van deze plek?

MAN 2

tot Man 1 Weet hebben van.

MAN 3

Ik herinner mij...

MAN 2

Zich herinneren. Dus ik herinner mij,

jij herinnert jou, hij herinnert hem...

MAN 3

Ik herinner mij...

MAN 2

Het zand moet dood!

MAN 1

Het zand moet dood.

MAN 2

Het zand moet dood!

MAN 1

Ja, maar...

MAN 2

Het zand moet dood!

MAN 1

Maar dat zijn toch maar woorden, meneer.

MAN 2

komt tot zichzelf Ach ja, dat was alles wat we hadden, hè. Woorden.

MAN 1

Ik ben er wel tevreden mee, hoor. D'r zijn zulke mooie woorden als... als... oorkonde.

MAN 2

Wanorde, nachtkaars, vergetelheid.

MAN 1

Suikergoed, nederlaag.

MAN 3

En: slachtoffer.

MAN 2

Wat bedoelt u daar nou mee. Waarom slachtoffer. Wat nou: slachtoffer.

MAN 1

Slachtoffers bestáán.

MAN 2

Gelukkig wel.

MAN 1

tot Man 3 Wist u dat ook, dat slachtoffers bestáán?

MAN 3

Of ik dat weet.

MAN 1

Wij zijn bijvoorbeeld geen slachtoffers. Wij zijn meer vijanden. Dat is heel wat anders.

MAN 3

Ik herinner mij ineens niets meer. Niets. Tetteretet.

Hij verdwijnt.

MAN 2

Kijk, dat mag ik graag horen. We moeten ons niet herinneren, dat moeten we niet doen, we moeten niet omkijken, dat is nergens goed voor.

MAN 1

't Is onze schuld niet, hoor, dat we vijanden zijn. Daar kun je niets aan doen, dat moet, hè, vindt u ook niet?

MAN 2

Ik raak altijd in de war als men zich gaat herinneren, daar raak ik vreselijk van in de war. Dat moet men niet doen. Men moet zich niet herinneren, nee, niet doen.

MAN 1

Ik ben een heel gevoelig instrument.

MAN 2

Herinneringen zijn uit den boze. Moeten we niet doen.

MAN 1

De heraut herinnert zich soms iets, en dan herinnert hij zich niets. Vreemd hè?

MAN 2

Ja, wilt u de heraut even voor mij roepen. Ik heb hem dringend wat te zeggen.

MAN 1

O. *roept* De heraut! De heraut!

MAN 3

vanuit de verte Tetteretet!

Daar komt Man 3.

MAN 3

tot Man 3 Ik herinner mij. Ik herinner mij het volgende U hebt hier, op deze plek... destijds...

MAN 2

Ja, voor u verder gaat wilde ik u even wijzen op het prachtige uitzicht...

MAN 1

O, u bedoelt zeker de mooie bosrand.

MAN 2

...wilde ik U even wijzen op het prachtige uitzicht aan gene zijde...

De heraut kijkt en wordt van achteren neergeslagen door Man 2. Hij is dood. Het is even stil, dan krijgt Man 1 een zenuwlachbui.

MAN 1

dan klagend Er is nou geen heraut meer, hè meneer?

MAN 2

Ik dacht het niet nee, er is geen heraut meer, nee. Nou, u ziet het, hè, het loopt heel slecht af als je je herinnert. Dan struikel je, hè. Moet je niet doen. Je moet je niet herinneren, ik herinner mij niet, jij herinnert jou niet, hij herinnert hem niet.

MAN 1

Was de heraut nou een vijand?

MAN 2

Dat is duidelijk. Een zeer hinderlijke vijand.

MAN 1

denkt na Ik denk toch dat de heraut een vriend was, tamelijk.

MAN 2

Vriend, pijnboom, achterbank, hoofdkussen.

MAN 1

Raamkozijn, eetgerei, bazuin, fornuis, maar moeten we de heraut niet optillen?

MAN 2

Duisternis, snotneus, verraad.

MAN 1

Onderlijf, zakdoek, boventoon. De heraut is eigenlijk... iemand.

MAN 2

Heraut? Ik herinner mij geen heraut, nee hoor. Gaat u mee?

Hij stapte weg. Man 1 loopt aarzelend een eindje achter hem aan en kijkt om.

MAN 2

Wat doet u?

MAN 1

Ik kijk nog even naar de... ik kijk nog even om.

MAN 2

Dat moet u niet doen! Nooit omkijken, nooit. Moet u niet doen.

MAN 1

staat stil, kijkt richting dode heraut Er wordt gegild!

MAN 2

in paniek We moeten deze kant op, we moeten héén en niet terug. *loopt hard weg*

MAN 1

blijft waar hij is, zakt op knieën in het zand Dat er iets gebeurd is. Eigenlijk.

Man 2 verdwijnt in de verte, hard lopend.

de buitenstaander

1978

Beide mannen in de verte. Man 1 maakt gebaren, het lijkt wel of hij iets voordraagt.

Man 2 kijkt ontstemd toe.

MAN 2

Ja, wat doet, wat staat.

MAN 1

met veel misbaar Ach, de bloemen.

MAN 2

O ja.

MAN 1

De geur van de bloemen, de wolken.

MAN 2

O ja.

MAN 1

Of vindt u dat ik overdrijf.

MAN 2

O nee, wat blijft ons anders over, hm.

MAN 1

Ja, want de zon neigt ter kimme.

MAN 2

Daarom, hè.

MAN 1

snel Ach, de bloemen, de geur van de bloemen, de wolken.

MAN 2

Ja, dat zei u.

MAN 1

Zegt u het ook es.

MAN 2

O! O ja... nou... daar gaat ie... Ach, de bloemen.

Man 1 zegt hem na.

MAN 2

De geur van de bloemen, de wolken.

Man 1 zegt hem na.

MAN 2

Mooi, hè?

MAN 1

O ja, zo mooi.

MAN 2

Ho! Wacht even! Huphup! *duwt armen van Man 1 omhoog, fouilleert hem* Gaat u door.

MAN 1

Er dreigde zeker even gevaar.

MAN 2

Ja, je moet zo op je hoede zijn, hè.

MAN 1

Ik ben altijd op de hoede.

MAN 2

Natuurlijk.

MAN 1

Daarom ben ik zo onschuldig.

MAN 2

Natuurlijk.

MAN 1

Zo. O ja, dat wou ik vragen, gaan wij ergens over, ik bedoel, moeten wij ons niet ontfermen?

MAN 2

Over wie zouden wij ons moeten ontfermen, beste man?

MAN 1

Nou, over andere wezens, ongelukkige wezens.

MAN 2

Er bestáan geen andere wezens.

MAN 1

Wat zegt u daar, meneer.

MAN 2

Er bestáan geen andere wezens. Wij zijn de enige wezens.

MAN 1

O, dacht ik het niet.

MAN 2

Dus ontfermen wij ons ook niet. Begrijpt u dat?

MAN 1

Ik dacht al dat wij de enige wezens waren, alles wees erop dat wij de enige wezens waren, ik had er al zo'n vermoeden van... O, maar dan zijn wij eenzaam, meneer.

MAN 2

Is dat zo?

MAN 1

Ja.

MAN 2

O!

MAN 3

komt zingend op, gaat voor beide heren staan Hallo!

MAN 1

Er beweegt iets, er is iets, wat is dat.

MAN 2

Een kleinigheid, denk ik, misschien zelfs wel een nietigheidje.

MAN 1

O, een speldeknopje of zoiets.

MAN 2

Nee, die zijn kleiner, naar ik dacht, hoor.

MAN 1

O, naar u dacht.

MAN 3

Hallo!

MAN 1

Hij zegt hallo. Wat betekent dat?

MAN 2

Dat zou ik niet weten.

MAN 1

tot Man 3 Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

tot Man 2 Het is ook een wezen, mijns inziens.

MAN 2

Dat kan niet, wij zijn de enige wezens, dat weet u toch.

MAN 1

Ja maar...

MAN 3

Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

Hij zegt steeds maar hallo.

MAN 2

Gaat u es even opzij, hè. *tot Man 3* Hallo!

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Geen touw aan vast te knopen.

MAN 1

Nee, geen enkel touw, meen ik.

MAN 2

Een interessant geval, dacht ik zo.

MAN 1

luistert aan borst Man 3 Hij tikt.

MAN 2

O, maar dan is het duidelijk, zal ik u es zeggen wat we hier hebben.

MAN 1

O, wat hebben we hier, meneer. Zeker iets wetenschappelijks.

MAN 2

Jazeker. We hebben hier te maken met een zogenaamde 'buitenstaander'.

MAN 1

O, een buitenstaander, is dat nou een buitenstaander, ik dacht even dat het een vreselijk verdwaalde vreemdeling was.

MAN 2

met misbaar Ach, de bloemen.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

O!

MAN 1

Ach, de bloemen.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

Hij zegt weer hallo.

MAN 2

Het schijnt dat buitenstaanders dat altijd doen, tenminste dat staat in de boeken.

MAN 1

Hij is wel vriendelijk.

MAN 2

Ho, ik zou u ernstig willen waarschuwen tegen buitenstaanders.

MAN 1

O, waarom ernstig.

MAN 2

Zijn zéér ongehoorzaam.

MAN 1

Oooooo...

MAN 2

Ja.

MAN 1

En hebben ze veel ochtendhumeur?

MAN 2

O nee, niets. Buitenstaanders hebben niet het minste ochtendhumeur.

MAN 1

O.

MAN 2

Zeg, kijkt u eens voor de aardigheid naar z'n dikke kop. Een duidelijk geval van papwangen, hè.

MAN 1

O pap, in die zin.

MAN 2

Ja, dat is nog es wat anders dan bloemen.

MAN 1

Ach, de bloemen.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Ja, wat nou hallo, wilt u maken dat u wegkomt, zeg.

MAN 1

Ach, hoe verdrietig.

MAN 2

Doe niet mal, meneer. *tot Man 3 Vort!*

MAN 3

verwijdert zich, op enige afstand Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 2

Ssst! Doet u dat nou niet. U moet zich niet inlaten met een buitenstaander.

MAN 3

vanuit de verte Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 2

Ho nee. Dat geeft toch geen enkele pas.

MAN 1

Hij verdwijnt in de wijde verte.

Beiden kijken Man 3 na.

MAN 1

Een buitenstaander, hè, een buitenstaander, staat een buitenstaander eigenlijk altijd buiten.

MAN 2

Altijd.

MAN 1

O, maar dan zijn wij ook buitenstaanders, want wij staan ook buiten.

MAN 2

U vergist zich danig. Want, ik heb een kasteel.

MAN 1

O kijk, dat wist ik bijvoorbeeld niet.

MAN 2

Ja, ik heb een kasteel. Dat hoort. Een wezen zoals ik, nietwaar, heeft een kasteel.

MAN 1

O, maar dat is ronduit een verrassing.

MAN 2

Gaat u maar es mee.

De heren lopen richting 'kasteel', het is een diep, smal gat in het zand.

MAN 2

Nou? Is dit een kasteel of... hm?

MAN 1

Nou, ik kan het kasteel niet waarnemen.

MAN 2

wijst naar beneden Kijkt u es hier.

MAN 1

O, een kuil warempel.

MAN 2

kijkt lang in de diepte Een kuil?

MAN 1

Ja, dat is, dat is een kuil.

MAN 2

Een kuil?

MAN 1

Ja, een kuil.

MAN 2

Zo. Dan is nu het ogenblik gekomen, nietwaar, dat ik m'n kasteel ga betreden. Een moment van afscheid, nietwaar, het ga u goed, hier is m'n hand. *steekt hand even uit, Man 1 grijpt natuurlijk mis, Een goededag!*

Man 2 gaat neuriënd naar beneden. Hij staat nu in zijn kuil, het hoofd is net nog zichtbaar. Man 1 staat zwijgend naar neuriënde Man 2 te kijken. Dan gaat hij naar eigen kuil, enkele meters verder, als hij erin staat steekt hij er voor de helft uit. Man 2 houdt op met neuriën, Man 1 neuriet nu.

MAN 2

Wat doet u, waarom staat u stil.

MAN 1

Dit is, dit is een kasteel, ook, van mij.

MAN 2

Wat zegt, hè, wat doet, wat is daar?

MAN 1

Mijn kasteel, kuil, kasteel.

MAN 2

komt lachend uit z'n kuil Kasteel? Hahaha, even nader op mij in laten werken.

Hij maakt met handen een verrekijker, loopt om kuil van Man 1 heen, neemt de maat.

Intussen stapt Man 3 achter de rug van Man 2 in kuil van Man 2.

MAN 2

Met grote spijt omkleed zal ik u nu het resultaat mededelen van m'n bevindingen en opmetingen. Die resultaten zijn als volgt: u staat in een zogenaamde kuil.

MAN 1

Ooo!

MAN 2

Hier is geen enkele sprake van ook maar enig spoortje van een kasteel. Het is ronduit een kuil.

MAN 3

vanuit kuil Man 2 Hallo.

MAN 2

verstrooid Hallo. U moet derhalve begrijpen dat een kasteel, hè... *bevriest, kijkt om*

MAN 3

Hallo.

MAN 1

O! Hallo. *tot Man 2* De buitenstaander, leuk.

MAN 2

in woede Zeg, bent u... hebt u, hebt u... wat?... hè... gek geworden. *loopt met grote stappen op eigen kuil af*

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

D'ruit!

MAN 1

vanuit z'n kuil Hallo.

MAN 2

draait zich om Beslist geen hallo. Gek geworden?

Man 3 is inmiddels uit kuil van Man 2 gegaan en verdwijnt.

MAN 2

roept hem achterna Gek geworden!

MAN 3

uit de verte Hallo.

MAN 2

Geenszins!

MAN 1

Hallo.

MAN 2

Vreselijk kwaad geweest, hè. Zag u dat?

MAN 1

klimt uit kuil D'r was een buitenstaander in uw kasteel, hè, zag ik dat goed?

MAN 2

Nee.

MAN 1

Ach, de bloemen.

MAN 2

Fout!

MAN 1

O!

MAN 2

Fout. Wij schrappen dat. En veranderen dat in 'ach, de kastelen'. Dat hele vers gaat, vanaf nu, als volgt: ach, de kastelen...

MAN 1

zegt hem weer na...

MAN 2

...de geur van de kastelen, de wolken *wijst naar boven*

Man 1 zegt hem na.

MAN 2

Toegevoegde regel: o, de geur van de buitenstaander, hij riekt zijnsweegs.

MAN 1

O, een verandering welaan.

MAN 2

Een gepaste verandering, dacht ik.

MAN 1

Ach, hallo.

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Een kleine verandering mijnerzijds, ziet u.

MAN 2

O, ik dacht al. O ja... hm... ja... *zingt*

Danst u met mij de nieuwe dans,

danst u met mij de nieuwe dans,

danst u met mij,

dan dans ik met u, joe.

Hij maakt kleine, beheerste danspasjes, Man 1 doet een beetje mee.

MAN 1

Was dat nu echt de nieuwe dans?

MAN 2

Om de drommel, om de drommel.

MAN 1

Mag ik meedoen?

MAN 2

Eh... mag ik meedoen... hm... hm... ja, dat mag, maar: gedragen en gebogen.

Daar gaan we.

Samen zingen zij, bewegen zij, de nieuwe dans.

MAN 2

Zo. Dat was de nieuwe dans. Ik ga dutten. Aju.

Man 2 begeeft zich naneuriënd in eigen kuil .

Man 1 staat na te denken.

MAN 2

vanuit kuil Wat staat u nog. Was de dans niet lang genoeg?

MAN 1

Jawel, maar...

MAN 2

Ja? Wat dan?

MAN 1

Eh...

MAN 2

Als u iets wilt vragen *kijkt op nagels* doet u het dan vlug en snel, want ik heb
waarlijk bitter weinig tijd.

MAN 1

Ja, wat ik wilde vragen is de volgende vraag.

MAN 2

Ja?

MAN 1

Eh...

MAN 2

Voor de draad!

MAN 1

Heeft u... heeft u wel eens de poppen aan het dansen?

MAN 2

O! Is dat wat u eh... hm?

MAN 1

Ja, dat was het. Ik vond het zelf een... glans-glimmende vraag.

MAN 2

Is het ook... is het ook. En ik zal u zeggen waarom. Het is een zogenaamde 'levensvraag' .

MAN 1

Dacht ik het niet.

MAN 2

Een levensvraag. Want zijn wij allen tezamen niet allemaal 'poppen'.

MAN 1

O ja, wij zijn, in zekere zin althans, allemaal poppen.

MAN 2

Dat zei ik.

MAN 1

O mooi.

MAN 2

Zo. En nu ben ik moe. Ik ga dutten. Aju. *sluit de ogen*

MAN 1

Oho! Oho!

MAN 2

Wat?

MAN 1

U heeft geen antwoord gegeven op mijn vraag.

MAN 2

Ach, wat naar.

MAN 1

Ja, dat is verdraaid naar.

MAN 2

En hoe luidde die vraag dan?

MAN 1

Nou, of u wel eens de poppen aan het dansen heeft.

MAN 2

Vroeg u dat werkelijk?

MAN 1

O ja.

MAN 2

Vreemd. U bent toch niet opgestookt, hè?

MAN 1

O nee, zeker niet.

MAN 2

Ik vraag het daarom, ik vind het niets voor u om zoiets te vragen.

MAN 1

Waarom niet, meneer.

MAN 2

Nou, het is namelijk een hele diepe vraag.

MAN 1

Te diep?

MAN 2

Niet voor mij.

MAN 1

Ik vind het persoonlijk zo'n warme vraag.

MAN 2

Te warm wellicht?

MAN 1

O, het kan niet warm genoeg, meneer.

MAN 2

Ja, maar hoe komt zo'n vraag nou bij u op.

MAN 1

Nou, gewoon. Uit m'n bol.

MAN 2

Uit uw bol, juist ja, gaat dat zo, op die manier.

MAN 1

Leuk, hè?

MAN 2

Te leuk.

MAN 1

O juist.

MAN 2

Maar niet getreurd. Wij gaan dutten. Aju. *sluit weer ogen*

MAN 1

Oho toch, meneer, oho toch.

MAN 2

Ja, wat nou weer.

MAN 1

Ik heb een inborst, meneer.

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Ik heb een inborst.

MAN 2

O, maar daar zijn we heel blij mee.

MAN 1

Ja.

MAN 2

Want, daar kunnen we geen kwaad mee.

MAN 1

Nee, dat kunnen we zeker niet.

MAN 2

Ik ga dutten. Aju. *ogen dicht*

Man 1 keert zich om en gaat naar eigen kuil. Man 2 kijkt hem met één oog na en ziet tot zijn verbazing dat Man 1 geheel in zijn kuil verdwijnt, op hoofdje na.

MAN 2

Wat doet u? Waar bent u? Waar blijft u?

MAN 1

In m'n kasteel, meneer.

MAN 2

Dat kan niet!

MAN 1

Echt waar, meneer, een kasteel.

MAN 2

klimt mopperend uit z'n kuil en loopt op Man 1 af Gek geworden? Komt u er es onmiddellijk voor de aardigheid uit.

Man 1 klimt eruit, Man 2 fouilleert hem en begeeft zich dan in kuil van Man 1 maar hij verdwijnt er slechts tot z'n knieën in. Hij versteent en wendt langzaam het hoofd naar Man 1.

MAN 1

Ach, de kastelen en de wolken, en ach, de geur. Mag ik bij u komen in mijn kasteel? De daad bij het woord voegend gaat hij in eigen kuil en verdwijnt daar weer in, op hoofd na. Man 2 staat nog steeds versteend, zeer zichtbaar.

MAN 1

O meneer, wat heb ik gelachen, meneer.

MAN 2

Wanneer?

MAN 1

O, wel twintig of honderd jaar geleden, heb ik heel erg gelachen.

MAN 2

O toen! Ja toen, ja, dan kan ik het ook, hm.

MAN 1

Ja, dan kunt u het ook wel, misschien.

MAN 2

De scheepsmatrozen, hè, kent u die?

MAN 1

Ja.

MAN 2

Is het u opgevallen dat ik zweef?

MAN 1

Ja.

MAN 2

O!

MAN 1

De zon werpt haar stralen, meneer.

MAN 2

Ja, wat heeft dat met het kasteel hier te maken.

MAN 1

Nou, meer in het algemeen.

MAN 2

O, algemene belangenbehartiging.

MAN 1

Ja.

MAN 2

Tralalalala.

MAN 1

Eb en vloed, dat begrijp ik niet, eb en vloed.

MAN 2

Ach, de eb, zei u dat? De eb?

MAN 1

Ja, èn de vloed.

MAN 2

Ik zeg, eb, zeg ik, het is hier levensgevaarlijk, zeg ik.

MAN 1

Ik kan me herinneren dat ik klein was.

MAN 2

Ik kan me herinneren dat ik een postuur had.

MAN 1

Ik was een kind dus eigenlijk, hè, toen, ik was een kind dus echt.

MAN 2

Een hemelhoog postuur, hoor, met prachtige fluwelen armen.

MAN 1

En dan ging ik op de zachte grond liggen en dan keek ik omhoog. En ineens...

MAN 2

Ja?

MAN 1

Ineens hield ik van alles. Echt van alles. Van alle dieren en stenen en theeserviezen.

Kan dat?

MAN 2

Ja, dat kan.

MAN 1

Toen ik klein was reisde ik regelmatig naar de wolken. Kan dat?

MAN 2

Ja, dat kan.

MAN 1

O, zie wel, dacht ik het niet.

MAN 2

Ik trek me terug. Aju. Naar m'n kasteel, want dit hier eh... *gaat met grote stappen naar eigen kuil, maar hij komt ditmaal niet verder dan z'n enkels in de kuil*

MAN 1

vanuit eigen kuil, alleen hoofd zichtbaar O, gaat u bij nader inzien toch maar niet naar huis?

MAN 2

Ik bèn thuis! Kunt u mij nog zien dan? Ik ben binnen, hoor, dan kunt u mij toch niet zien, als ik binnen ben.

MAN 1

Ja maar, u staat.

MAN 2

Welnee, ik zit binnen bij de warme kachel thee te drinken.

MAN 1

O, op die manier.

Daar komt Man 3 weer aan. Blijft staan tussen beide heren in.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

De buitenstaander is er, meneer.

MAN 2

O! Nou, ik kan hem niet zien, want ik ben binnen, ik ben aan de thee.

MAN 1

zacht Ja, maar u staat daar.

Man 3 loopt op Man 2 in kuil af en bekijkt hem langdurig van dichtbij.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 1

Meneer, de buitenstaander staat bij de muren van uw kasteel hallo te roepen.

MAN 2

Hè?

MAN 1

Bij de muren!

MAN 2

Ben aan de thee.

MAN 1

De buitenstaander!

MAN 2

Zeg maar, dat ie weg moet!

MAN 1

Eh... Buitenstaander?

MAN 3

tot Man 1 Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 3

Hallo.

MAN 1

Hallo. U moet... men is... men is aan de thee, begrijpt u, ziet u wel.

Daar heb je ook Man 2, neuriënd.

MAN 2

Ach, heeft u bij toeval suiker in uw kuil, ben namelijk aan de thee.

MAN 1

Ja hoor, nee hoor.

MAN 2

wijzend op Man 3 Wie hebben we?

MAN 1

We hebben...

MAN 3

Hallo.

MAN 2

Vort!

MAN 3

verwijdert zich, op enige afstand Hallo.

Beide heren kijken hem zwijgend na.

MAN 3

op nog grotere afstand Hallo.

Beide heren zwijgen tot Man 3 uit zicht verdwenen is. Man 1 klimt uit kuil.

MAN 1

Daar ging de buitenstaander, hij is verdwenen.

MAN 2

zingend

Drinkt u met mij een kopje thee.

MAN 1

Hoe bedoelen buitenstaanders het.

MAN 2

O, buitenstaanders bedoelen niet, ze leven een beetje, meer niet.

MAN 1

O, net zoals wij, eigenlijk.

MAN 2

Met dien verstande dat een buitenstaander geen weet heeft van de nieuwe dans.

MAN 1

even dansend en zingend

Danst u met mij de nieuwe dans...

MAN 2

En: de buitenstaander kent geen maat.

MAN 1

Ik heb iets gemerkt. De buitenstaander groet steeds, hij zegt steeds hallo, maar hij neemt nooit afscheid. Kan dat?

MAN 2

Dat kan.

MAN 1

Het is vast en zeker dat de buitenstaander nooit meer weerom komt.

MAN 2

Vast en zeker, gewis, hoor, ja...

MAN 1

Het was een zeer zeldzame buitenstaander.

MAN 2

licht even de hoed en gaat er vandoor Hallo.

MAN 1

O, wat doet u, wat staat u, waar gaat u... hallo!

MAN 2

op steeds grotere afstand Hallo.

MAN 1

Hallo.

MAN 2

Hallo.

MAN 1

alleen achterblijvend Hallo.

de damesgestalte

1979

MAN 2

tot Man 1 Dag juffrouw, mag ik uw tasje dragen, nietwaar.

MAN 1

lacht verlegen Hm, wat zegt u?

MAN 2

Ik zeg dit, dag juffrouw, mag ik uw tasje dragen, nietwaar. Dat zeg ik.

MAN 1

Ik ben geen juffrouw, ik ben een meneer, ziet u.

MAN 2

Ja, dat weet ik wel, maar ik ben aan het oefenen dus.

MAN 1

O juist.

MAN 2

Ja, want ik heb binnenkort een ontmoeting met een... damesgestalte.

MAN 1

Een damesgestalte?

MAN 2

Joe.

MAN 1

En ik dan, ja.

MAN 2

hand aan oor Hè?

MAN 1

Kan een damesgestalte... kan dat?

MAN 2

Dat kan, mits de damesgestalte... hup! Tralalalala!

MAN 1

O, u bent vrolijk.

MAN 2

Ja, allicht, hè. Een damesgestalte in het verschiet, nietwaar... hup!

MAN 1

En ik dan, meneer ja... hup!

MAN 2

Tralalalala.

MAN 1

Wat is een damesgestalte eigenlijk, meneer.

MAN 2

Hè, hm... een damesgestalte zegt u? Nou, gewoon, iets met... met kleurtjes en eh... nou ja...

MAN 1

Ja?

MAN 2

Nou eh... gewoon... opgepompt.

MAN 1

Zijn dat niet een soort madeliefjes?

MAN 2

Nooit. Dat zijn ze nou juist niet. Hm, ik moet nu helaas weg. *verwijdert zich een paar passen, draait zich weer naar Man 1 om* Eh... moest u zich niet melden, ditmaal?

MAN 1

Ja, ditmaal ja, ja.

MAN 2

Juist. Wilt u mij dan volgen naar mijn kantoor. *stapt weg*

In het zand staat een bureau met een stoel ervoor en erachter. Stoel voor de gast is uiteraard lager en eenvoudiger. Man 2 marcheert met enige gewichtige omwegen naar bureau. Man 1 volgt hem.

Man 2 gaat zitten in stoel achter bureau.

MAN 2

Voeten vegen!

MAN 1

Veegt u zelf uw voeten, ja!

MAN 2

Hè?

MAN 1

Moest ik m'n voeten vegen, zei u dat, was dat de opdracht, dat ik m'n voeten moest vegen?

MAN 2

Voeten vegen!

Man 1 veegt voeten.

MAN 2

Einde!

Man 1 houdt op met vegen.

MAN 1

Ja, ik moet me melden, ziet u. *gaat zitten*

MAN 2

U bent nog lang niet aan de beurt.

MAN 1

Nee, ik zal wèl aan de beurt zijn, ja.

MAN 2

hand aan oor Hè?

MAN 1

Dat het zo jammer is dat ik nog niet aan de beurt ben.

MAN 2

Is nou eenmaal, is nou eenmaal.

MAN 1

Is dit uw matrozentafel, meneer.

MAN 2

Nee, dit is m'n dameskantoor.

Man 1 gaat wat verzitten.

MAN 2

Wat gaat u doen?

MAN 1

Ik wou even een beetje scheef gaan zitten, scheef.

MAN 2

Dat mag niet. Want u bent nog niet aan de beurt, nog lange niet.

MAN 1

staat op en dreunt wat Bent u al wat gewend hier.

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Of u al wat gewend bent, hier.

MAN 2

Heb moeite, heb grote moeite.

MAN 1

O.

stilte

MAN 1

't Is stil hier, hè meneer.

MAN 2

Zegt u wat?

MAN 1

Dat het hier zo stil is, hier.

MAN 2

Hm.

MAN 1

Hm.

MAN 2

Hmhm.

MAN 1

Hm?

MAN 2

kort Hm.

MAN 1

hoog Hm?

MAN 2

hoog Hm.

stilte

gedrentel Man 1

MAN 1

Zullen we een stukje hardlopen?

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Of we een stukje zullen.

MAN 2

Jaoooh...

stilte

gedrentel

MAN 1

Dank u wel, meneer.

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Dank u wel, meneer.

MAN 2

aangenaam verrast O, dank u!

MAN 1

Ja, dank u.

stilte

gedrentel

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Ik zei eigenlijk niks nee, ik zei niks.

MAN 2

O, dat dacht ik.

MAN 1

Ja, dat is zo.

stilte

gedrentel

MAN 1

Ik ga even een luchtje scheppen.

Hij gaat een paar passen verderop drentelen, komt dan weer terug en veegt voeten.

MAN 1

Ben ik al aan de beurt, meneer, inmiddels.

MAN 2

Nee nee, nee, hoor, nee.

MAN 1

O nou ja.

MAN 2

Nee.

stilte

MAN 1

Meneer, ik heb kinderknieën.

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Ik heb ernstige kinderknieën, meneer.

MAN 2

Meneer, brengt u mij toch niet in de perikelen, meneer. Ik bedoel dit, gaat u toch niet allemaal vertellen wat u heeft. Dat doe ik toch ook niet, hm, is het wel. En àls ik het zou doen, hm, dan zou ik wel honderd jaar aan het woord zijn.

MAN 1

Ja, maar ik heb kinderkníeën.

MAN 2

Wat ik allemaal niet heb, hè. Ik noem er enkele, ik heb koetsiersportretten.

MAN 1

Koetsiersportretten?

MAN 2

Ja, koetsiersportretten. En verder heb ik daar: rolgordijnen, ik heb ijzerbeslag, ik heb wanbeheer, avondstemming heb ik ook, ik heb een handomdraai, nietwaar, en zo kan ik oneindig doorgaan, hè. Wàt ik allemaal heb en wàt ik allemaal noemen kan. *legt benen op bureau*

stilte

gedrentel

MAN 2

Zeg hé daar, hm, mag u eigenlijk wel loslopen van uw moeder?

MAN 1

Hmja... ik doe geen kwaad.

MAN 2

Ja, is dat zo?

MAN 1

Ik ben wel aardig, hoor, maar ik ben een jongen.

MAN 2

Zo. Wat ik vragen wou, heeft u eigenlijk voorouders?

MAN 1

Dacht ik niet nee.

MAN 2

pakt opschrijfboekje en pen, noteert O, even noteren... voorouders geen... En pakpapier?

MAN 1

Nee, eh... nee, geen pakpapier, nee.

MAN 2

Pakpapier geen. Heeft u benen?

Man 1 kijkt naar beneden.

MAN 2

Benen geen. Mooi. Dat was dat. Kan wel, kan wel. *staat op en gaat met oor op de grond liggen*

MAN 1

gaat er bij kijken Hoort u?

Man 2 wenkt weg.

MAN 1

gaat er bij liggen, ook oor op de grond Nou...

MAN 2

Ssssst!

MAN 1

Nou...

MAN 2

Ssssst!

MAN 1

Ik hoor geklipperdeklop, waarschijnlijk rokkengewapper.

MAN 2

Nee nee... luistert u es goed.

MAN 1

Weer geklipperdeklop.

MAN 2

Nou nee, hoor, het is veel meer eh... klipperdeklep... even luisteren... klipperdeklepklus dus.

MAN 1

Nee, ik dacht toch dat het meer was van klipperdeklipperdeklipperde... klip.

MAN 2

Nou, dan bent u lelijk in de war, het is veel meer van eh...

geklopperdeklopperdeklopperdeklepklap...

MAN 1

Nee, zeker geen klepklap.

MAN 2

Hè?

MAN 1

Geen klepklap!

Man 2 staat op, Man 1 ligt nog.

MAN 2

Meneer. Als ik u zeg, hm, als eigenaar, nietwaar, van dit, mijn dameskantoor, hm, nietwaar, hm, dat hier duidelijk sprake was, nietwaar, hm, van geklopperdeklep en zeker niet van geklepklap, nietwaar, hm... dan eh... ja, waar was ik ook weer.

MAN 1

U was bij de benen. *gaat ook staan*

MAN 2

O ja. *gaat weer achter bureau zitten* Ja, hier staat het, geen benen. Juist. Klopt. Klepklopt, zeg maar. Goed. *leunt weer behaaglijk achterover*

MAN 1

gaat weer met oor op de grond liggen Ik hoor damesgerinkel!

MAN 2

Meneer, wat ik niet allemaal hoor. Ik hoor als daar zijn ten eerste...

MAN 1

kijkt op Ben ik al aan de beurt, meneer?

MAN 2

Nog lange niet.

MAN 1

O mooi.

Hij staat op en gaat weer drentelen.

MAN 2

Ik heb de tijd, hm, een zee van tijd, nietwaar, want u bent nog lange niet aan de beurt, dus ik heb de tijd.

MAN 1

Wie is er dan wèl aan de beurt, ja!

MAN 2

hand aan oor Hè?

MAN 1

Nou, ik vroeg even van de beurt.

MAN 2

Nogmaals, ik heb de tijd, mede in verband met de damesgestalte in 't verschiet. O ja... even oefenen nog... even voor de zekerheid... eh... dag juffrouw, hoe gaat het met u, nietwaar, gaat u zitten, nietwaar, mag ik even aan uw hoedje komen, nietwaar.

MAN 1

Ik heb geen hoedje, ja!

MAN 2

Meneer, wilt u me niet, hm, wilt u niet m'n damesoefeningen storen? Het gaat hier namelijk om een uitermate belangrijke kwestie, namelijk de ontvangst ener damesgestalte... hup!

MAN 1

Ja, het gaat hier ook om een uitermate belangrijke kwestie om aan de beurt te komen, ja!

MAN 2

Ach ja, de beurt! Waar waren we.

MAN 1

Benen.

Hij gaat zitten.

MAN 2

Benen geen. Mooi. Eh... heeft u al tanden?

MAN 1

Ja, dat wee'k niet.

MAN 2

Tanden geen.

Daar komt de damesgestalte binnenstuiven.

vrouw Zeg, hier ben ik, hoor. Is de boel aan kant?

MAN 2

in gedachten Natuurlijk is de boel aan de kant. *dan tot de vrouw* Zeg, meneer, wilt u onmiddellijk mijn dameskantoor verlaten, we zijn hier heel erg bezig, nietwaar. Ik ben aan het oefenen met het oog op een damesgestalte in het verschiet en deze meneer hier, nietwaar, zit al jaren op mij te wachten, dus kortom: weg u.

MAN 1

Ik zit echt al jaren te wachten hier in het matrozenhok.

MAN 2

Dameskantoor!

MAN 1

En ik kom maar niet aan de beurt, u moet derhalve achteraan aansluiten.

MAN 2

Niks aansluiten, weg!

MAN 1

Maar wel voeten vegen, ja, dat moet ik ook, ja!

MAN 2

Ja!

Vrouw holt beeld uit.

De heren gaan weer op hun stoelen zitten.

MAN 2

kijkt ineens op Zeg, hoor ik daar een bel.

MAN 1

U moet uw hoofd eens na laten kijken, ja!

MAN 2

hand aan oor Hè?

MAN 1

Uw hoofd!

MAN 2

Ja, mooi, hè, m'n hoofd.

MAN 1

Gaat wel.

MAN 2

Hè?

MAN 1

Ik vind uw hoofd een beetje rumoerig.

MAN 2

Kan zijn, kan zijn. *haalt uit la burea spiegel en bekijkt zichzelf* O, o, o, heel mooi, heel mooi. Wat kan zoiets mooi zijn, hè. Vindt u zelf niet dat ik veel hoofd heb.

MAN 1

Eh... ja, erg veel.

MAN 2

Tè veel dacht u?

MAN 1

Mag ik uw hoofd ook es zien?

MAN 2

Natuurlijk, beste meneer. Graag zelfs. Wat een leuke ontwikkeling in ons gesprek!

Hier, kijkt u maar. *geeft spiegel, Man 1 kijkt erin*

MAN 2

En? Hoe vindt u m'n hoofd. Is het niet iets erg moois?

MAN 1

Nou nee, eh... ik vind uw hoofd toch niet... ik vind het toch niet zo... eh... ik vind het een beetje... ik vind het toch een beetje...

MAN 2

Hè, meneer, kom nou, *staat op* kijkt u nou es een beetje, hè... *pakt spiegel af* ach, kijk nou es aan, da's mooi, da's heel mooi.

MAN 1

Ik schrok er een beetje van, eigenlijk.

MAN 2

Fijn! *bergt spiegel weer op, benen op bureau* Zo.

Ze wachten verder.

MAN 1

Ben ik misschien eh... binnen afzienbare tijd... aan de...

MAN 2

Aan de beurt soms?

MAN 1

Ja.

MAN 2

Nee nee. Dat kan nog wel eh... ja...

stilte

gewacht

MAN 1

gaat weer drentelen, handen op de rug Ik denk dat ik morgen vaak met m'n handen op m'n rug loop, morgen.

MAN 2

Doet u dat graag?

MAN 1

Ja.

MAN 2

Hè.

MAN 1

Ja, want het maakt zo'n volwassen indruk.

MAN 2

O ja.

MAN 1

Ja.

MAN 2

Mooi.

MAN 1

Ja.

stilte

MAN 1

We waren daarnet met z'n drieën.

MAN 2

Maar nu niet meer.

MAN 1

Ja, maar daarnet wel. Wie was die meneer eigenlijk.

MAN 2

Die meneer, dat was een werkman, een orgelbouwer.

MAN 1

Was het geen plantenman?

MAN 2

Nee nee, nee nee.

MAN 1

Ik dacht namelijk even...

MAN 2

Ja?

MAN 1

Ik dacht namelijk even dat het een damesgestalte was, was.

MAN 2

Nee.

stilte

MAN 1

gaat weer met oor op de grond Bijna. Misschien bijna. *gaat weer staan*

MAN 2

Wat bijna?

MAN 1

Nou, het algemene naderen.

MAN 2

O datte.

stilte

MAN 1

Meneer?

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Ik vind u zo'n feestganger.

MAN 2

O!

MAN 1

Gefeliciteerd eigenlijk, met uw bruidspartijtje.

MAN 2

Dank u! Dank u!

MAN 1

Was de damesgestalte er maar vast, hè meneer.

MAN 2

kijkt op z'n zakhorloge Ja... Hup!

MAN 1

ook Hup!

Ze lachen samen.

dan

MAN 2

nadenkend Ja.

MAN 1

Ja.

stilte

MAN 1

Meneer?

MAN 2

Zegt u wat?

MAN 1

Ja, ik zei even wat.

MAN 2

O mooi.

stilte

MAN 1

Wat zit iedereen te wachten, hè?

MAN 2

Zegt u nou al weer wat?

MAN 1

Ik zei van het wachten.

MAN 2

Bent u het wachten beu?

MAN 1

Nee, ik ben beslist niet beu, o nee

MAN 2

Mooi.

stilte

MAN 1

Wat is het stil, hè meneer, in het matrozenhuis.

MAN 2

Is geen matrozenhuis, 't is een dameskantoor.

MAN 1

O, vanwege de damesgestalte. Hup!

MAN 2

somber Ja, hup, zegt u dat wel. *kijkt op zakhorloge*

MAN 1

oor op de grond Bijna niets. Het verwijdert zich, het damesgewapper.

Hij gaat weer staan.

stilte

MAN 1

Meneer, heeft u geen inktpot nodig?

MAN 2

Ja, gisteren had ik toevallig een vieze inktpot, heb ik weggegooid, de vieze inktpot.

MAN 1

O, dat had ik ook zeker gedaan. Wat heb je nou aan een vieze inktpot.

MAN 2

gaat staan Dag, juffrouw, komt u binnen, mag ik even op uw jurkje staan, nietwaar.

MAN 1

Ik weet niet of dat mag.

MAN 2

Dit is een oefening!

MAN 1

O! Ben ik al aan de beurt, meneer?

MAN 2

Meneer, hm, u ziet toch, hm, dat een oefening, nietwaar, dat een oefening ook op z'n tijd... hm...

MAN 1

Ja, maar ik ben een beetje beu, ja.

MAN 2

Hè?

MAN 1

Ik had het even over beu.

MAN 2

O, bent u ook een beetje beu?

MAN 1

Ja, een beetje... ja, toch wel een beetje, ja.

MAN 2

Hm. *staat op* Dag juffrouw, mag ik even tegen uw benen trappen, nietwaar.

MAN 1

Nou, in dat geval komen er deuken in de damesgestalte, neem ik aan.

MAN 2

Is dat? Is dat? Denke niet, nee, denke niet.

MAN 1

Wat is dat toch dan... damesgestaltes in 't algemeen bedoel.

MAN 2

Dat zal ik u uitleggen. Kijk. Een damesgestalte, het woord zegt het al, hoor ik iemand roepen?

MAN 1

hand aan oor Nee, hoor.

MAN 2

O! Nou, waar was ik.

MAN 1

Benen.

MAN 2

O ja, benen geen.

MAN 1

Nee, benen trappen.

MAN 2

O ja.

stilte

Man 2 gaat zitten.

MAN 1

Meneer, die plantenman...

MAN 2

Orgelbouwer!

MAN 1

O ja. Weet u zeker dat het niet een eh... dameshoeheethet was?

MAN 2

Zeg, u heeft toch geen krullenbol, hè?

MAN 1

Nee.

MAN 2

Krullenbol geen. Kunt u klauteren?

MAN 1

Klauteren is mijn lievelingsgedoe.

MAN 2

Mooi. Klauteren geen.

MAN 1

U stelt de vragen, ja!

MAN 2

hand aan oor Hè?

MAN 1

Dat er allemaal zo vragen zijn van hoe m'n hoedje past, hoe m'n benen trappen en of m'n jurkje wappert. Allemaal van die vragen...

MAN 2

staat op Dag juffrouw, komt u binnen nietwaar, mag ik u vernielen, nietwaar nietwaar.

MAN 1

Dat zal de damesgestalte prettig vinden ja, om vernield te worden ja!

MAN 2

Hè?

MAN 1

Nou ja, dat de damesgestalte... wat moet ik eigenlijk doen... kunt u mijn gedrag uitstippelen als de damesgestalte nadert.

MAN 2

Dat vind ik nou een echte jongensvraag.

MAN 1

Dat is het ook, 't is een jongensvraag.

MAN 2

Uw gedrag zal als volgt zijn: *gaat op bureau staan* kijk, als de damesgestalte zich vertoont, hm, stellen jullie je op in rijen van tachtig, nietwaar, dus hier en hier *wijst* en daar ook, in een grote boog, allen tezamen, hm, en ik verwacht een luidruchtig eerbetoon met vaandels en instrumenten en meer...

MAN 1

Met z'n allen, meneer?

MAN 2

Met z'n allen, meneer. Daarna...

MAN 1

Meneer?

MAN 2

Ja?

MAN 1

En verder? Hoe kan je nou zien dat de damesgestalte aanwezig is, dat de damesgestalte in het matrozenhok staat te rinkelen?

MAN 2

Hé, eigenaardig, weer zo'n opmerkelijke jongensvraag. Nou, de damesgestalte is te herkennen aan de volgende aanknopingspunten, hij draagt enkele onderdelen binnenste buiten...

MAN 1

O, zoals de plantenman dus, dus.

MAN 2

Hè?

MAN 1

De plantenman!

MAN 2

O!

MAN 1

Wat kunnen we evengoed wachten, hè meneer.

MAN 2

Ja, ik denk niet dat ik ooit aan de beurt kom.

MAN 1

O, ik ben nog nooit aan de beurt geweest.

MAN 2

Ik ook niet.

MAN 1

Dag juffrouw, mag ik uw handje zien, dag juffrouw, mag ik uw schoentjes dragen, dag juffrouw.

Man 2 *somber* Ja, dag juffrouw.

MAN 1

Meneer!

MAN 2

Hm.

MAN 1

Wanneer komt het nou.

MAN 2

Wat zegt u?

MAN 1

Nou, wanneer het komt.

MAN 2

Ik denk dat het al geweest is. *draait zich dan met de rug naar Man 1 toe, buigt* Dag juffrouw, mag ik uw tasje dragen, nietwaar...

MAN 1

doet Man 2 na, ook met rug naar hem toe Dag juffrouw, tasje dragen, nietwaar.

MAN 2

draait zich weer terug Weinig, hè.

MAN 1

Ja, 't is stil geworden, omdat het geweest is.

Man 1 en Man 2 verdwijnen, lopen langzaam van elkaar weg. Intussen heeft de damesgestalte achter het bureau plaats genomen.

Toelichting

De geschiedenis van *Herenleed* omvat een tijdspanne van ruim 25 jaar, van 1971 tot 1997.

Herenleed in de studio en daarbuiten.

Drie afleveringen onder regie van Hank Onrust (Avro) met in de hoofdrollen Ton Lensink en Eric van Ingen. Op televisie uitgezonden op 17 november 1971, 7 april en 2 september 1972.

Herenleed in het landschap.

De eerste aflevering *De koning*, is onder regie van Berend Boudewijn (Kro) opgenomen maar nooit uitgezonden. Op aandrang van Berend Boudewijn zijn de schrijvers spelers geworden: Armando, Man 1, het bescheiden heertje met bril, hoge schoenen en een te krap jasje; Cherry Duyns, Man 2, de verwaten heer met bolhoed, sik, pandjesjas en horlogeketting. Johnny van Doorn beeldde alle personages uit naar wie de afleveringen genoemd zijn. Vanaf 18 december 1975 tot en met 6 mei 1979 heeft de Vpro twaalf afleveringen uitgezonden, onder regie van Krijn ter Braak.

Herenleed op toneel.

Zes afleveringen van 26 oktober 1983 tot en met 16 december 1984 onder regie van Krijn ter Braak, opgenomen in de Kleine Komедie te Amsterdam. Hierin verscheen Johnny van Doorn behalve als toneelman in de meest uiteenlopende rollen, en traden Armando en Cherry Duyns voor het eerst ook op in andere gedaanten.

Herenleed op tournee door Nederland.

In samenwerking met het Holland Festival 1985 vonden elf theatervoorstellingen plaats van 31 mei tot en met 16 juni. Het programma bestond uit *De damesgestalte*, *De vrouw* en *De bediende*. Tweemaal nog was *Herenleed* in de vertrouwde bezetting te zien: in december 1986 onder de titel: *Herenleed, een programma van Weemoed en Verlangen*. En van 2 tot en met 27 oktober 1990 als *Groot Herenleed*. Dit was de laatste tournee, zoals een paar maanden later zou blijken, waarin Johnny van Doorn op zijn onnavolgbare wijze de bijzondere personages gestalte gaf.

Herenleed zonder Johnny van Doorn.

In 1991 overleed Johnny van Doorn. *Een ongerieflijk tweetal* was in maart-april 1995 de titel van de nieuwe theatervoorstelling van Armando en Cherry Duyns. De Vpro zond op oudejaarsavond de televisieregistratie uit. *Een reusachtige wesp van hout* ten slotte, de voorstelling waarop geen nieuw *Herenleed*-programma meer volgt, maakt een lange theatertournee door Nederland in februari-maart 1997.

Herenleed in het buitenland.

Van 11 tot en met 16 oktober 1988 bracht de Schaubühne te Berlijn een aantal Duitstalige (vertaling Anne Stolz) voorstellingen, gespeeld door Armando, Cherry Duyns en Johnny van Doorn (regie Krijn ter Braak) van *De damesgestalte* en *De bediende*.

Dezelfde stukken zijn in de herfst van 1995 uitgevoerd door acteurs van het Münsterse Theater in Pumpenhaus onder regie van Gunther Möllmann.

In dit theater is in april 1996 een kleine theatertournee begonnen van *Het lijk*, *De dameskapper* en *Het bloemenveld* (vertaling Monica The) geregisseerd door Chaim Levano.

Acteurs Josse de Pauw en Tom Jansen speelden in 2003 verschillende teksten van *Herenleed* bij Toneelgezelschap Het Net, te Brugge. De première vond plaats op 10 oktober 2003 in theater De Brakke Grond in Amsterdam.

Herenleed

Man 1 Armando

Man 2 Cherry Duyns

Man 3 Johnny van Doorn

Armando (Amsterdam, 1929) is kunstschilder, beeldhouwer, dichter, schrijver, violist, acteur, journalist, film-, televisie- en theatermaker.

Cherry Duyns (Wuppertal, 1944) is documentairemaker, schrijver, journalist, acteur en mede-bedenker (met Armando) van de televisie- en theaterserie *Herenleed*.

Johnny van Doorn (1944-1991) was dichter, schrijver, acteur en onder andere als Johnny de Selfkicker voordrachtskuntenaar.

Toneelwerk

Een reusachtige wesp van hout – 1997

Een ongerieflijk tweetal – 1995

Door en door rein – 1984

De ijzergieterij – 1984

O, waiend lover – 1984

De zwanenkwekers – 1983

Het bloemenveld – 1983

Ten tonele – 1983

De damesgestalte – 1979

De vader – 1979

De engel – 1979

De praalhans – 1978

De buitenstaander – 1978

De dameskapper – 1978

De heraut – 1976

De kermisklant – 19

De bediende – 1976

Het lijk – 1976

De vrouw – 1976

De kabouter – 1975

De koning – 1971

Deze tekst is uitgegeven in de serie *Sleutelteksten*.

Sleutelteksten: In 2013-14 worden met steun van het Fonds Podiumkunsten bij De Nieuwe Toneelbibliotheek vijftientig Nederlandse toneelteksten uitgegeven, geschreven in de periode tussen 1970–2000, die van belang zijn geweest voor het Nederlands toneel.